

Örnek, Sedat Veyis 1951 “Radyo Temsilleri”, *Varlık Dergisi*, 1 Haziran, Sayı 371, 23.

57A

TİYATRO

RADYO TEMSİLLERİ

Her iki radyomuzda da haftanın muayyen günlerinde radyofonik temsiller yayınlanmaktadır. Radyofonik temsiller ve skeçler gerek mevzuu, gerek teknik, gerek üslup bakımından kendine has bir özellik taşırlar. Çünkü radyofonik temsil yalnız kulağa hitap eder. Onun için tiyatrodaki teknil yardımcı unsurların seste toplanması ve ifadelmesi lazımdır. Sahnede dekor, ışık, makyaj, aksesuar, kostüm, aktörün ve eserin muvaffakiyetini âdetâ kolaylaştırır. Halbuki mikrofonda sanatkar bütün bu yardımcı malzemeden mahrum olduğu için, vazifesi güçtür. Farazâ, rol icabı yumruğunu kaldırıp muhatabının üzerine yürüyen sanatkarın, kendisini göremediğimiz için, bu jestini ancak ses tonu ve ifade tarzı ile bize anlatması elzemdir. Aynı müşkül, muharrir için de vârittir. Şöyle ki, radyolarının başında, esasen stüdyoda olmayan bir dekoru görmek gayri kabil olduğu için, bu büyük ve ehemmiyetli noksanı bizzat muharririn hissedip, eserinin içerisinde gayet ustalıkla, âdetâ eserin bir diyalogu olarak dinleyicilere sunması şarttır. Meselâ sanatkarın: «Azizim, şu tablonun nefesine bak! Ne güzel, değil mi? Ya şu biblo? Sonra şu koltuklar... Ne ince bir zevkle dizilmiş...» mealinde konuşması, bize olayın, konforlu bir salonda geçtiğini gayet kolaylıkla anlatır. Bu arada mevzuun da câzip,

akıcı olması muayyen bir topluluğu değil, herkesi alâkadar etmesi lazımdır. Aksi halde hemencecik radyomuzun düğmesini kapatırız.

Radyo propaganda ve yayın vasıtası olarak bugün sinamayı dahi bastırmıştır. Atılan tohumun bereketlenmesi, filizlenmesi, gelişmesi için radyodan daha iyi vasıta bulunamaz. Çünkü radyo herkese hitap eder.

Hal böyle iken, radyolarımızda temsil edilen eserlerin ekserisi, piyes hüviyet ve haysiyetinden çok uzak, kalitesiz, pespaye şeylerdir.

Bilhassa İstanbul radyosunda o kadar düşük ve bayat eserler temsil ediliyor ki, insan dinlemek için bayağı zahmet çekiyor. Eğer maksat, 45-50 dakikalık zamanı doldurup — daha doğrusu öldürüp — mesaiyi tamamlamaksa, bu işe hiç teşebbüs edilmesin daha iyi!

Bu fevkalâde mühim mesele, üzerinde hassasiyetle durmakta, tek kişinin inhisarından kurtarılmalı, kısa zamanda pekâlâ düzene girer ve her dinleyicinin dört gözle bekleyeceği bir saat haline gelir.

Tiyatro ciddi ve bedii bir sanattır. Yoksa, Kürt, Lâz ve Ermeni taklitleriyle birtakım şakabalanlığın teneffüs edeceği bir tesis asla olmaz.

Her şeyden evvel bu milletin parasına Sedat Veyis ÖRNEK yazık...

Âtîfet HANÇERLİOĞLU: Hoşkadem

Alman operalarına uygun düşen dramatik soprano sesiyle Çukurova'nın Marta rolünü tam bir başarı ile yaşattı. Yalnız reçitetiflerde sözleri daha anlaşılabilir bir şekilde okuyabilse, daha çok muvaffak olacaktı.

Vedat Gürten'in sesi beklendiği kadar başarılı değildi. Bundan evvel onun çok rahat okuduğu eserlerdeki sesiyle Çukurova'daki sesini aynı bulamadık. Hareketleri ve mimikleri olgun bir artiste uygun olmakla beraber, salonu doldurması gereken sesi ekseriya güçlüğüle çıkabiliyordu.

Pedro rolünde Savni Subaşı ise genç sesiyle zaman zaman tatlı ve rahatça salonu doldurabiliyorsa de, sesinin tazelğine rağmen müzikalitesi azdı. Aynı zamanda genç olan bu artistin vücut yapısı sahneye pek uygun düşmüyordu. Bu artistin biraz olsun sporla vücudunu eritmesi sahneyi daha çok memnun edecektir.

Koro'nun rolü pek fazla değildi. Opera korumuzun daha kuvvetlendirilmesi, ilerisi için zaruridir.

Uvertürdeki klânet solo, değerli sanatkar Hayrullah Duygu'nun nefesiyle operanın en başarılı kısımlarında yer aldı.

Ahmet Ziyaettin TUNCAR

ÇUKUROVA OPERASI

Ankara'da Büyük Tiyatro'da oynanan Çukurova - Tifland operası, bu yıl sahneye konan ikinci operadır.

Bundan 87 yıl evvel İngiltere'nin Glaskow şehrinde dünyaya gelen bu operanın kompozitörü Eugen d'Albert, küçükken Londra'da ve sonra Viyana'da müzik kültürünü tamamladığı için eserinde Alman musikisinin tesiri bâriz bir şekilde görülmektedir.

Alman operaları ile İtalyan operalarını birbirinden ayıran vasıflar Çukurova operasında açıkça müşahede ediliyor. Bu hususiyetler daha ziyade orkestraya ve artistlerin seslerine verilen rollerdedir. İtalyan operalarındaki o harciâlem lirik motiflere ve aryalara mukabil, Alman operalarındaki trajik motifler ve dramatik aryalarla reçitetifler iki stili yekdiğerinden ayırdetmektedir.

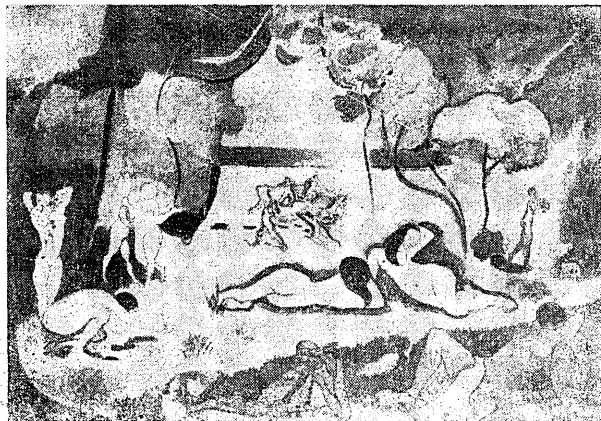
Eser ve mevzuu hakkında tafsilâta girişmeden, sadece oyunda baş rolleri oynayanların oyunları, daha doğrusu sesleri üzerinde bir iki şey kaydetmek istiyoruz.

Bir opera artisti için baş kaygı sözlerin ifadesi değil, rolünü taşıdığı tipin sesini hakkıyla çıkarabilmek ve orkestra refakatinde sözleri nazikal bir şekilde ifade edebilmektir. Yani operada her şeyden evvel müzik ön saftadır. Ses her şey demektir. Seste muvaffak olan artistin diğer bütün kusurları görülmez. Bir aryanın, bir dönün temiz, rahat ve üslupla okunuşu bütün operayı muvaffak kılabılır. Diğer imkânlar sestten sonra gelir. Pürüzsüz, ölçülü ve müzikal bir sesin salonu doldurması yalnız seyircileri değil, hattâ orkestra heyetini bile hayran bırakabilir.

Opera artistlerimiz içinde şimdilik bir iki müstesna kabiliyet belirmişse de, ileride daha çok belireceğine eminiz.

Çukurova'nın üç mühim rolünü, saf çoban Pedro (tenor) Savni Subaşı, köy ağası, kurt ve hain tabiatlı Don Sebastiano (bariton), Vedat Gürten, ve köy ağasının musallat olup sonra çobanla evlendirdiği Marta (soprano) Semiha Berksoy oynuyorlardı. Bu rollerin dublörlerini görsydim, sesleri daha iyi mukayese imkânını bulurdum. Diğer artistlerin oyunlarını görmedim.

Semiha Berksoy, eski teatral tecrübesi ve

Matiss: Yarın...

R

RGİSİ

ne tanıdım. anıyalı altı bile etmez talebeleri- sterirken o bir sevince inci bölüş- iri meyva- bahçıvanın şfedenlerin

büyülemiş- isinde, bu- irdi. Bugü- ok sevindi- irisi de çö- r.

ocuğum da . Bu tenkit eni resmin

çocuklar..

lan bir sü- bilmek gü- miş çocuk- sahici san- tük ustala- da çocuk meğe çalı- ğıyla resim

tam mâna- olduğu ka- n Kavruğa

di RAHMI

RGİSİ

z Konsolos- mları) diye sim sergisi müteşekkil anat çevre- ri ayrı ayrı eri arzeden le yetişmiş- kânlar için- bir araştır- Bu itibarla ijinaldır ve ir. Tablola- i bir geçit tedir. San- iğüratif an- lıdır. Çalış- dukları an- çupunda şu ançerlioğlu, oğlu, Vildan ız Batıbeki,

im sergileri ar açık ka-

F. KAN